

תרומה משום דאין ראויין לאדם, ואי עמאה נמי מותרת לבעמה הואי ואינה ראוייה לאדם הוה לי לאשמעין. וצמחתי"ה לא הזכיר ד' הר"ן דאסור ניהן תרומה עמאה לבעמה. אונס גם לדעת החס"י (ור"ה ור"ן דפרק מפנין) לא קשיא מידי תמיכה החיובי"ט דלהכי לא מליגו דרשאי להאכיל תרומה עמאה לבעמה משום דמותרת בשריפה דוקא. אבל דעת הר"ן בפרק אלו עוצרין קשה להבין איך נמא על תרומה עמאה דכוי ראוי לאדם. ועיין מל"מ פ"ו מה' תרומות ה"א שכתב בשם החס"י הם יאכלו הם אוכלים ואין הבעמה אוכלת, יכול לא תאכל בברשנים ח"ל נפש, וכחצ ע"ז נראה מכאן דלא הותר לבעמה אלא דבר ששקרו מאכל בהמה אבל דבר ששקרו מאכל אדם לא הותר לבעמה, וכ"כ הר"ש בפרק בתרא דתרומות מ"ט וכו"כ הרע"ב שם עכ"ל המל"מ. ותמיכהני שלא הזכיר דברי החס"י יצומת ס"ו וכו"מ ז'. ועל דברי החס"י קשה לי מאוד הא תרומת ברשנים היא רק מדברין וצירושלמי פ"ד דחלה ה"ד אימתי גזרו על הברשנים ומסיק שם צימי רעבון שבי צימי דוד, וכ"כ הרמב"ם פ"ב תרומות ה"ב ופ"י רד"ז שם, וא"כ איך דרש לה החס"י ממקרא של חורה. וצ"ע ל"ל שהדרשא היא רק אסמכתא, וכן נראה מדברי הר"ש פ"א דתרומות מ"ט שהאריך שם בענין הגאה של כילוי בתרומה והביא שם דברי החס"י הג"ל ומסיק דהגאה של כילוי רק מדברין, וצ"ע ל"ל נריך לפי"ז לדחות ראיותיו של ה"ר משה צ"ר אברהם מן החס"י הג"ל ולומר דהוא רק אסמכתא עיי"ש היעז ותבין. וכן נראה דסברת הר"ן פ' אלו עוצרין ותוב' יצומת ס"ו וכו"מ ז' מקורה מדברי הירושלמי פ"ב דציתריס ה"א שהבאתי למענה וז"ל הירושלמי רבי בא צ"ר יוחנן נך נתתו למשחה למשחה ולגדולה למשחה לסיכה למשחה להדלקה. ור' יוחנן קאי שם על דברי המשנה שהתרומה וציתריס הם נכסי כהן. א"כ משמע מדברי ר' יוחנן שצירושלמי דדוקא לאלה הדברים שסמכס לדרשא למשחה הם נכסי כהן, אבל לא נאכילת בהמתו. ור' יוחנן דורש למשחה (בחינוף אותיות כג"ל) וכייוו אכילה כהא דאמרין במו"ק דף ע' ע"א אין שמחה בלא אכילה ושהיה ועוד למשחה לסיכה מלשון משיחה ועוד למשחה להדלקה מלשון משחת שמן, עיי"פ"ה, אבל לאכילת בהמתו אין לו רשות וזכות. וגם תרומה עמאה כיון דדרשין בשבת דף כ"ה ושאר דוכתי נחתו לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות עהורה ועמאה גם היא נכסי כהן בכל מידי דחזי לו שמן להדליק ותצואה להסיק תחת תצילו שהנאות אלו במקום אכילה הן. וזו כוונת הר"ן באלו עוצרין שכל זמן שהיא ראוי לאדם באכילה או בהנחת גופו אם היא עמאה אינו רשאי ליתנה לכלבים דאינו בכלל למשחה כדברי הירושלמי הג"ל. ומדברי הירושלמי אלו מצוה דגם בתרומה וציתריס שייך למשחה דלא כחוספות כבורות דף כ"ז ד"ה ואחי שרק בצצר ולא בלחם שייך למשחה, וגם דברי החס"י תמיהים מגמ' סוטה דף ע"ו דגם צמחות שהם לחם שייך למשחה וכו"מ. ואין להאריך יותר.

משולם ראטה

סימן טז

בענין אפר של איסורי הגאה.

הגיע לידי עכשיו ספרו של הגאון המפורסם ר' חיים סולוביצקי"ק ז"ל מצריסק "חידושי ר"ח הלוי על הרמב"ם", וראיתי בהלכות חמץ ומצה פ"ה ה"ג על מ"ש הרמב"ם שם דקנה חמץ בפסח לוקח מפני שעשה מעשה, ותמיהו עליו האחרונים דבפסחים דף ל"ה מצוה להדיח דלאו דלא יראה ולא ימלא הוי לאו הניחא לעשה דתשבייתו ואינו לוקח. וכחצ הוא ליישב דברי הרמב"ם: אחר שהקדים קושית הגר"א על העור שכתב לדרבנן דסברי השבתו בכל דבר אפרו אסור כדין כל הנקבין, והא' החוספות בסוף תמורה כתבו העט' משום דנשפין איבא מלוא בשריפתו וע"כ הוי נעשה מלואו ואפרו מותר משא"כ נקבין דליבא שום מלוא בקבורתו ורק משום תקלה ולא הוי נעשה מלואו, וא"כ צמחץ דגם אם השבתו בכל דבר הלא איבא מלוא דתשבייתו א"כ לכ"מ אפרו מותר. והעלה הוא ציישוב

מציאין קרבן שמה יכניסו חולין לעזרה ואם תאמר והלא חטאת העוף צחה על הספק ואינה נחכנת, מפני שהמציא אותה מחוסר כפורים ואסור נחכוו בקדשים עד שיצא כפרתו, אבל מי שאינו מחוסר כפורים אינו מציא קרבן מספק. ועיי' כס"מ פ"ד מה' פסולי המוקדשין ה"י שפירש כן בדעת הרמב"ם בשם מלחתי נחבז, וצמחתי"ה אישחמטותי' למן לפי שעה שהרמב"ם בעלמו כתב כן בהדיא בה' שגגות הג"ל, ועיי' לח"מ שם. אמנם חידושי על הרמב"ם הקשיתי שהוא סותר בעלמו כזה שכתב פ"ג מה' מחוסרי כפרה ה"ז "הטומטום והאגדרוגיטום נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה מתעמלון דם כנשים וזלזון כחנשים ועומלתן בספק, לפיכך אם היה אחד מהן בעל שלוש ראיות או זכר שראתה דם שלשה ימים זה אח"כ מציאין קרבן ואינו נאכל". וברי אמרין ציבומת דף ע"ב ע"א דטומטום אסור לאכול בקדשים לפי שהוא ספק ערל, וכן פסק הרמב"ם פ"ו מה' מעשה הקרבנות ה"ט, וא"כ כיון שהקרבן אינו מתקנו לאכול בקדשים משום דנלאו הכי אין הטומטום אוכל בקדשים לעולם, לפי"ז אינו מציא קרבן על הספק כמ"ש הרמב"ם בה' שגגות הג"ל, וקשה למה כתב הרמב"ם בה' מחוסרי כפרה שמוציא קרבן ואינו נאכל. והיא קושית עומה וצחידושי הארכתי הרבה ציישוב קושית זו ואכ"מ.

ועיי' דברי הירושלמי וציתריס הג"ל בדרשת למשחה יש ליישב דברי הר"ן פסחים דף מ"ו צמנה דכילד מפרשין חלה בעומאה ציו"ט שכתב, ולהאכילה לכלבים אי אפשר דתרומה שהיא אוכל אדם אין מאכילין אותה לבעמה כל זמן שהיא ראוייה לאדם, ומכרש"ל צמנת שלמה שם, אחר שהביא פירש"י דדוקא בחול שרי להאכילה לכלבים אבל ציו"ט הרי זה ציעורו ושריפתו ואין שורפין קדשים ציו"ט, הביא דעת הר"ן דגם בחול אסור מאכל הראוי לאדם בתרומה ליתן לכלבים, והמכרש"א שם כתב שיש לכון גם דעת הר"ן כפירש"י כיון שהוא ראוי לאדם נתינתו לכלבים הוי כמו שריפתו וציעורו ציו"ט שאסור עיי"ש, אבל צמנת לשון הר"ן מורה בהדיא בדעת המכרש"ל ואי אפשר לפרשו כדעת מהרש"א, ועוד תמיהו על המכרש"א שהרי החוספות צביה דף כ"ז ע"ב חולקים על פירש"י בסברתו דרמחמא אחשבה למלאכה, ופירשו דלכך אין נותנה לכלבים משום דמנות קדשים ותרומה שנתמאל דוקא בשריפה ולא בקבורה או להאכיל לכלבים, וכ"כ החס"י שבת דף כ"ה ע"א ד"ה כך, וכנה בשבת קכ"ו ע"ב ר"פ מפנין צמנה פירש"י ג"כ כשיעורו צביה וצפסחים לחלק בין חול ליו"ט, וכו"מ. והנה המאור שם חולק עליו ממש כדברי החס"י הג"ל, וגם הר"ן שם ר"פ מפנין כתב ממש בלשון הר"י והחס"י. רק כזה יש סתירה בדברי הר"ן דבפרק מפנין כתב דתרומה עמאה אינה ראוייה לבעמה כהן משום דמלואה בשריפה דוקא ככל עומאה דקודש אבל תרומה עהורה חזיא לבעמה כהן לפי טעם זה, ובפרק אלו עוצרין כתב דתרומה שהיא אוכל אדם אין מאכילין אותה לבעמה, ולפי טעם זה גם בתרומה עהורה אסור ליתן לבעמתו ואדרבה שייך בה טפי העט' דראוי לאדם. והנה סברת הר"ן בפרק אלו עוצרין מצוהרת גם בחס"י יצומת דף ס"ו ע"ב ד"ה ברשני תרומה וכו"מ דף ז' ע"א ד"ה והדשוד דרק ברשנין שיעקס למאכל בהמה מותר להאכיל לבעמתו אבל לא חטין משום הפסד תרומה, וכ"כ הר"ש צמס' תרומות קי"א ריש משנה ט' ד"ה ברשני תרומה, ממש בלשון החס"י ציבומת דף ס"ו. ואע"פ שגם החס"י סוצרים כדעת הר"ן דמאכל הראוי לאדם אסור להאכיל לבעמתו בתרומה, מ"מ הולכו צביה דף כ"ז לפרש ולתן למה אין נותנין תרומה עמאה לכלבים משום דמלואה דוקא בשריפה ולא פירשו משום הפסד תרומה כמו שפירש הר"ן באלו עוצרין דהא בתרומה עמאה אינה ראוי לאדם וכו"מ כמו ברשנין דמותר להאכיל לבעמתו. ולפי"ז תמיהים צמנת דברי הר"ן באלו עוצרין שכתב בתרומה עמאה דאין מאכילין אותה לבעמה כ"ז שהיא ראוי לאדם, הרי תרומה עמאה אסורה לכהן באכילה ואיך נאמר שהיא ראוי לאדם. ועיי' תוי"ט פסחים פ"ג מ"ג שכתב ומיכו בענין אכילה לכלבים תמיהו דלא אישחמטית תנא בש"ס דוכתא דרשאי להאכיל לבעמה אלא ברשני

הקושיא, דלא דמי המלוה של תשציתו והשצתתו בכל דבר למלות שריפה, דמלות תשציתו בשארי השצתות הוי עיקר המלוה שלא יחא להבעלים חמץ, משא"כ אם מלותו בשריפה הוי מלוה בחפלה של החמץ שחל בו דין שריפה, ולענין היתר דנעשה מלותו בעין דוקא שיהא נעשה מלותו בהחפלה אז נותר החפץ, ולא כשהבעלים קיימו מלוה שאין להם חמץ יחא נותר בזה החפלה ואחי שפיר דברי העור. ועפ"י מיושבים דברי הרמב"ם דלוקין על לחו דב"י וצ"י, דהטעם דלא נחשב לחו הניחא לעשה משום דס"ל דכך תשציתו עיקרו הוא איסור עשה שלא יחא לו חמץ והוי כמו כל הדברים האסורין עשה ול"ת דלא הוי ניתק לעשה, וא"כ לא שייך זאת אלא אם נימא דהשצתתו בכל דבר דלא עיקר הקרא דתשציתו הוא שלא יחא להם חמץ כג"ל, משא"כ אם נימא דמלותו בשריפה א"כ הויא מלוה הנעשית בגוף החפץ ולא פשיטא דהוי ניתק לעשה כמו שריפת נותר. ולפ"י נחא דעת הרמב"ם, דסוגיית הגמרא בפסחים דף ל"ה הא קיימא אליבא דר' יהודה וכמנזאר בסוגיא שם, ולר' יהודה דס"ל דחמץ מלותו בשריפה פשיטא דהוי ניתק לעשה, משא"כ הרמב"ם דפסק בפ"ג מה' חמץ ומלה דהשצתתו בכל דבר וא"כ ליכא צורך דתשציתו רק איסור עשה לחוד שלא יחא להם חמץ, ע"כ שפיר פסק דלא הוי ניתק לעשה ולוקין עליו.

אמנם דבר חכמה אחר בזה הגאון המחבר, מכל מקום אין שמועתו מכוונת ויש לפקפק הרבה בדבריו במחכמה. (א) הנה הגאון ר' עקיבא איגר לא יחיד הוא בסברתו הג"ל כי עוד ארבעה מצינו לכת מגדולי דורו כיוונו לדבריו מדעתם, וכן: הגה"ק ר' לוי יצחק מצרדיעשז בעל "קדושת לוי"י"י בחדושו שבספר "תוספות חדשים" למשניות פסחים פ"ג מ"א, הגאון בעל ספר "ישועת יעקב" חלו"ה סי' תמ"ה, הגאון מליסא בספר "מקור חיים" להלכות פסח סימן תמ"ה, והגאון בעל "קצות החושן" בשו"ת "אבני מלואים" סימן יע"ט (אך מה שהוסיף עוד האבני מלואים שם בסוף דבריו: "וניחא בזה ליישב קושיית התוספות סוף תמורה בזה דחשיב שם בין הנקצרין צ"ח כ"ו וצ"ח הנשרפין ערלה וכו"כ והקשו דליחשב נמי חמץ בפסח אי כ"י יהודה בין הנשרפין אי כחכמים בין הנקצרין ע"ש, ולפמ"ש אפילו אי ס"ל כחכמים דר"י דל"צ שריפה דוקא מ"מ כיון דמלות השצתתו גם בשריפה אפרו מותר כיון שנעשה מלותו ומש"כ לא חשיב אלא צ"ח מן הנקצרין שאין מלותו אלא לקצרו ולהעלימו מן העין ומש"כ אפרו אסור", דברים אלו תמוהים מאד ופליאה נשגבה על מאור עינינו הגאון בעל קצות החושן איך חזמנה לו שגיאה גדולה כזו במחכמה"ה שהביא בשם התוספות ובשם המשנה דברים שלא שמענו ואי אפשר להישמע, והפוך הוא, הלא המשנה בסוף תמורה ל"ג ע"כ חשיב לראש וראשון בין הנשרפין "חמץ בפסח ישרף" ופירש רש"י, "בפסחים צפרק כל שעה מפרש טעמא דגמרא ליה מנותר", ובגמרא שם דף ל"ד ע"א, "אמר מר חמץ בפסח ישרף סתם לן תנא כרבי יהודה דאמר אין ציטור חמץ אלא שריפה", והתוספות בפסחים כ"ז ב' ד"ה אין צ"ח אלא שריפה כתבו, "נראה דהלכה כר' יהודה דסתם לן תנא כוותיה צפרק צתרא דתמורה". וכן כתב הרא"ש ובר"ן שם ושאר פוסקים ובר"ן מסוים דתמורה". וכן כתב הרמב"ם בסוף תמורה מונה חמץ בכלל הנשרפין". ואולי הגאון "דמתינתין דסוף תמורה מונה חמץ בכלל הנשרפין". ואולי הגאון בעל אבני מלואים נשתרצה לו העשות אגב שיטתיה ממה שהקשו בשו"ת אמונת שמואל סימן ל"ה ובספר חק יעקב סימן תמ"ה על הרמב"ם בסוף ה' פסולי המוקדשין למא אינו מונה חמץ בכלל הנקצרין ולא בכלל נשרפין יע"ש. גם מה שמסיים האבני מלואים אחר זה, "אמנם דעת הרא"ש מנזאר דס"ל דחמץ אפרו אסור ואפ"י פסק כחכמים דמפרר חורה לחוח או שורפו, משום דס"ל להרא"ש שכל הנקצרין ישרפו כמנזאר בפוסקים ע"ש", נמשך בזה אחרי דברי החק יעקב ציטוט תמ"ה סוף סק"א ומנחת יעקב צסולת למנחה כלל פ"ה שפירש בדעת הרא"ש פ"ג דפסחים סימן ג' שפוסק כר' יהודה דסוף תמורה דרשאי לשרוף את הנקצרין ולכן רשאי להחמיר ולשרוף את החמץ, וכן כתב הפרי מגדים צפתיחה להלכות צמר וחלב, וכן פירש הקצנן נחנאל שם, אבל בחידושי הוכחתי

בראיות ברורות כי במחכמה"ה שגו בכוונת דעת הרא"ש וציררתי את הפירוש הנכון בדברי הרא"ש ומלאתי תנא דמסייע לי הגאון בעל שאגת אריה שמפרש כן את דברי הרא"ש והארכתי בזה הרבה ואין כאן מקומו). אולם חמשת המלכים הגאונים האדירים הג"ל ר' עקיבא איגר וסייעתו כולם נכתונו לדבר אחד ומערה אחת להם ליישב דברי הרמב"ם ולסלק מעליו תמיכה במגן אברהם במה שפסק הרמב"ם כרבנן דר' יהודה דהשצתתו בכל דבר ואעפ"כ מותר לשרפו ג"כ והרי אמרין בסוף תמורה דכל הנקצרין לא ישרפו וכן פסק הרמב"ם בסוף ה' פסולי המוקדשין מפני שמקיל באפרן והעור כתב להדיא דלרבנן הוי חמץ מן הנקצרין שאפרן אסור, ועל זה תירצו הגאונים הג"ל דהרמב"ם חולק על דעת העור וסובר דחמץ אינו כשאר נקצרין כיוון דנעשה מלותו בכך ואפרו מותר ולפיכך מותר לשרפו ג"כ, וגם הגרע"א (בחדושו לאור"ח ריש סימן תמ"ה) מסיים שם בלשונו, "ומיושב דברי הרמב"ם", כי לא צא בעיקרו להקשות על העור רק ליישב ע"פ סברתו שיטת הרמב"ם נגד דעת העור. ומעתה אחרי שהגאון מצריסק צא לדחות את סברתו של הגרע"א ומתחזק לקיים שיטת העור וע"פ הנחה זו הוא מסביר ומיישב שיטת הרמב"ם לענין קנה חמץ בפסח דלא הוי ניתק לעשה, הלא הוא כאוחז בהצל בשני ראשים ומזכי שערך לצי תרי במחכמה"ה. הא חדא.

(ב) זאת ועוד אחרת. מה שכתב הגאון מצריסק בסוף דבריו שם, "ולפ"י הרי נחא דעת הרמב"ם, דסוגיית הגמרא בפסחים דף ל"ה הא קיימא אליבא דר' יהודה וכמנזאר בסוגיא שם, ולר' יהודה דס"ל דמלותו בשריפה פשיטא דהוי ניתק לעשה", דבריו תמוהים מאוד וצאמת לא נמלא שם בסוגיא דפסחים ל"ה לא ציטאר ולא ברמז דקיימא אליבא דר' יהודה, אדרבה בהיפך מוכח בסוגיא שם דקיימא דלא כר' יהודה, דהא ברייתא שניה דף ל"ה ע"א (המתחלה ב"תנו רבנן" השני) היא פירוש והמשך הברייתא הראשונה שם (המתחלה ב"תנו רבנן" הראשון), כמו שכתב צפירוש רש"י שם ד"ה "מה שצירח עלם מיוחדת" וד"ה "קמשמע לן", ושם בגמרא מקשה על תנא דברייתא ראשונה דהיינו רבנן דאיכא בן יהודה, "ורבנן האי יעשו אותו מאי עבדי ליה מיצעי ליה שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן", ובפסחים ל"א א' במשנה וברייתא סובר ר' יהודה שאין שוחטין את הפסח על היחיד שנאמר לא תוכל לזכות את הפסח בזה שערך ודרש בזה צאפי נפשיה על היחיד ור' יוסי חולק עליו, והרמב"ם צפירוש המשניות שם ובחבורו הגדול ה' קרבן פסח פ"ג ה"א פסק כרבי יוסי (כפי הכלל שבעירובין דף מ"ו ע"ב ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי), אך בחבורו הגדול הוסיף ש"משתדלין שלא ישחט לכתחלה על יחיד שנאמר יעשו אותו", וכתב הכסף משנה שם, "דברי רבינו מנזארים בסוגיא דפסחים דף ל"ה דקאמר ורבנן האי יעשו אותו מאי עבדי ליה מיצעי ליה שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן, ורבנן יוסי אחיא דאילו לר' יהודה מאי כמה דאפשר לאהדורי מהדרינן הא אמר דאין שוחטין על היחיד כלל" (ועיין תוספות שם דף ל"ה ד"ה מיצעי ליה ומה שהעיר על דבריהם בחידו' הרא"ש שם). ומעתה עיקר היסוד של הגאון מצריסק (ביישוב שיטת הרמב"ם דלאו דב"י לא הוי ניתק לעשה משום דהסוגיא בפסחים ל"ה קיימא אליבא דרבי יהודה וכיוון שהוא סובר אצ"ח אלא שריפה הוי ניתק לעשה) נפל צבירה (אחר שהוכחתי דלא זו שאין מוזכר בסוגיא דקאי אליבא דר' יהודה אדרבה מוכרח בסוגיא דאחיא דלא כרבי יהודה) ובהתרועע היסוד יפול הצנין במחכמה"ה.

(ג) גם בנוגע לגוף הסברה של הגאון מצריסק דאי נימא דהשצתתו בכל דבר אז עיקר הקרא דתשציתו הוא רק שלא יחא לו חמץ ולא הוי ניתק לעשה אבל למ"ד דמלותו בשריפה הויא מלוה הנעשית בגוף החפץ והוי ניתק לעשה, מנזאר צהיפך מזה בדברי חד מקמאי רבינו יוסף קולון בשו"ת מהרי"ק שורש קע"ד ענף ד' צענין אם יש להחמיר פרוסת חמץ ולשרפה בתחלה עשה ז' משום

מקומות, ומשום הכי אפקי רחמנא בלשון תשציתו לכורות, שאין עיקר המלוא חלל שלא יהי מלוי משצט ולמעלה ומשום כך לריך שריפה לרע דלא אינו נמלא כלל, וכדודיש רע אינו השצתה שהיא צציי וציי הוי אומר זה שריפה, כלומר צעיס לו חמץ לריך לשרפו וכשאין לו אין לך ציי וציי גדול מזה.

ומה המהריק, כדודיש רע אינו השצתה שהיא צציי וציי הוי אומר זה שריפה, זה לא נמלא בגמרא, רק במכילתא פ' בא חיתא, רבי אומר מלות כילויו בדבר שהוא צציי וציי ואיזה הוא דבר שהוא צציי וציי אי אהת מולא חלל שריפה (ופירש במרכבת המשנה שם, יראה שהכילוי יהיה בדבר שהוא נעדר ראייה ומלאה ואי אהת מולא חלל שריפה משא"כ אם מפרש וזורה לרוא או מטיל לים עדיין נמלא במקומו). ובמקום הגירסא שלפנינו במכילתא, רבי אומר" היתה גירסת מהריק, רבי עקיבא אומר, אך לפי גירסא זו קשה מהא דפסחים דף ב', אמר רבא ש"מ מדרע חלת ש"מ אין ב"ה חלל שריפה" וכו', ולמה לא הביא רבא מן המכילתא שאומר רע כן בפירוש. וראיתי במרכבת המשנה שם כתב: "מן הכ"מ כתב בפ"ג מהי חמץ ומלא אהאי דינא דהמולא חמץ ציי"ט כופה עליו כלי דמייירי בשציעלו קודם זמן איסורו דאי בשלא ציעלו יצטרנו במקומו דהא אית לי לרבי יהודה מחוך שהותרה הצערה וכו' ולמ"ד אפילו לא ציעלו ל"ל שלא התירו הצערה שלא לצורך חלל כשיש לורך היום קלח ע"ש שהאריך, ולפענ"ד נראה כשיטת האומרים דבשלא צעלו שרי לשרפו ציי"ט לרבי יהודה דס"ל מחוך, ויש ראייה לזה מדרבנן חכמים לרי יהודה כל דין שאתה דן תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין לא מלא עינים לשרפו יהא יושב וצטל כמבואר בפסחים דף כ"ז, ועדיפא הי"ל להקשות שסופו להקל אם ימלא ציי"ט יצטר על ציי חלל לרצון דהשצתו בכל דבר ישליכנו לים כפירש"י אהאי מומר דש"מ חלת, חלל לרי יהודה בשלא צעלו שרי לשרפו ציי"ט אחרי דס"ל דאמרין מחוך וכו'. וחמה אני על גאון כוחו שנתחנף לו במחכת"ה רבי יהודה התנא צרב יהודה האמורא ולא מלינו בשום מקום לרבי יהודה התנא דאית לי מחוך, רק כוונת הכס"מ והגהות מיימוני על רב יהודה (והיא טעות הדפוס צכ"מ ובגמרי רבי יהודה) האמורא בכתובות דף ז' פ"א דשרא למיבעל ציי"ט ואמרין שם דעמנו משום מחוך, ומקשים מדידי אדירא דפסחים דף ו' אמר רב יהודה אמר רב המולא חמץ ציי"ט כופה עליו כלל, ועיין תוספות בכתובות שם ד"ה מחוך.

ובגוף סדרת הגרע"א וסיעתא ע"פ דברי החו"מ בסוף תמורה הקשיתי בחידושי משו"ת נ"צ חו"ד סימן ז' שכתב, וליכא לאקשויי א"כ מת שמלוא לקצרו ראוי להיות אפרו מותר והרי הוא דומה לשרפין שג"כ נעשה מלואו, הא ליחא שהנשרפין מלות שריפתן משום איסור דידהו ולכן כששורפו אמרין כבר נעשה מלואו חלל מת מלות קבורתו משום ציונו ולא משום איסורו לכן ל"ש צו נעשית מלואו, א"כ גם כאן בחמץ ההשצתה היא משום צל יראה (כמ"ש מהמהריק הג"ל) ולא משום איסור הנאה ול"ש נעשית מלואו. גם בעיקר סדרת התוספות בסוף תמורה הקשיתי מדברי התוספות ישנים ציומא דף ס' ד"ה משום דנעשית מלואו לא שייך חלל בקדשים. ובחידושי הארכתי בזה הרבה. ואין המקום גורם כאן להאריך יותר.

משלם ראטה

סימן יז

ע"ד השו"צ שצא זה מקרוב עפ"י איזה יחידים מתי מספר מיעוטא דמיעוטא נגד רצון רוב הקהל רוצים ככולם רוב מנין ורוב צנין מבני העיר והוא משיג גבול הרב אצ"ד וגבול השוחטים הישנים המוצהקים הממונים מהקהל ומוחזקים בעיר זה כמה שנים ומקפח פרנסתם גם הוא עובר על תקנת הקהל הנהוגה שם מכבר שלא ישחוט שום שו"צ אחד לצדו בלי שיעמוד חברו אללו בצדיקת הריאה ויבדוק את הסכין כנהוג בכל התפלות במקום שיש שני שוחטים. ומלבד זאת נעשה שם תקנת הקהל צעת אשר הרב אצ"ד קנה את חזקת

החציבה מלוא בשעתה כתב: "נלע"ד דל"ש לומר כאן חציבה מלוא בשעתה כלל, שהרי לא הקפידה תורה חלל שלא יהא לו חמץ בשרותו וכדודיש רע אינו השצתה שהיא צציי וציי הוי אומר זה שריפה. כלומר צעיס לו חמץ לריך לשרפו וכשאין לו אין לך ציי וציי גדול מזה. וזכן כתב רבינו פרץ בחוספות דפסחים דלאו צציי וציי ניתק לעשה דתשציתו, וא"כ פשיטא שאין עיקר המלוא חלל שלא יהיה מלוי משצט ולמעלה ומשום כך לריך שריפה לרע דלא אינו נמלא כלל. ווא"כ כשמבקר קודם שצט לכציבא שעה ז' מקיים הוא עשה דתשציתו בשעתו כיוון שהגיע שעה ז' והרי אין לו חמץ, דאע"פ מי ששאלו לו חמץ כלל ואפילו פסק חמץ לי יום קודם הפסח ילערך לקנות חמץ כדי לשרפו ולקיים מלוא דתשציתו, חלל ודאי דבר פשוט דאין ללך השצתה גדולה מזו, ומשום הכי אפקי רחמנא בלשון ציי וציי וולא אפקי בלשון שריפה, וא"כ ל"ש כלל חציבה מלוא בשעתה צציונא בזה". ועיין במנחת חנוך מלוא ט' שכבר קדמו להגאון מהריק בחקירה זו אם תשציתו הוא רק שלא יהא לו חמץ או היא ממלוא חיוצית של ביטור החמץ, ועפ"י נסתפק בשאלו לו חמץ קודם נהפסח אם קיים בזה תשציתו או אם נאמר שהיא מלוא חיוצית ולא נמחויב להותיר או לקנות חמץ כדי לקיים מלוא השצתה בזמן הביטור, וותלה הדבר בפלוגתא בין רש"י ורמב"ם ובין התוספות, ומתוך צצה ג"כ שיטת הרמב"ם דלא הוי ניתק לעשה נגד הסוגיא דפסחים ז"ה, דסוגיא זו ס"ל דתשציתו היא מלוא חיוצית בקום ועשה ולכן נהוי לאו צציי ניתק לעשה והרמב"ם דחה סוגיא זו מהלכה משום דתפסחים דף ב' ס"ל לתנאי ואמוראי דתשציתו היא רק צצט ואל תעשה שלא יהא לו חמץ וא"כ לא הוי ניתק לעשה (וכתב שם שספק זה אין לו שייכות כלל לפלוגתא ר' יהודה וחכמים אם השצתו וצכל דבר או שריפה דוקא עיי"ש, והוא שלא כדברי הגאון מהריק). והאריך בזה הרבה יע"ש, וגם הגאון צעל מנחת חנוך חשתימיעתי ובמחכת"ה לדברי שו"ת מהריק הג"ל. עכ"פ שני היסודות שהניח והגאון מהריק צין לענין הפלוגתא אי מלואו שריפה וצין לענין אי הוי ניתק לעשה מבואר ציעולם בדברי שו"ת מהריק, והמהריק ופשיטא לי לאידך גיסא ואדרבה מדברי רע דאמר מלואו שריפה וומדברי התוספות דס"ל צציי הוי ניתק לעשה הוא מציא ראייה דעיקר המלוא של תשציתו הוא רק שלא יהא לו חמץ. ונראה דכוונת והמהריק בראייתו מדברי התוספות צציי ניתק לעשה דתשציתו, דאי נימא דתשציתו היא מלוא חיוצית בגוף החפץ ואף אם אין לו חמץ ילערך לקנות חמץ כדי לשרפו ולקיים מלוא דתשציתו א"כ יאונה נמשכת כלל מאיסור צל יראה ואין לה שייכות כלל ללאו זה אדא אפי' אם אין לו חמץ כלל ולא שייך גביה הלאו ג"כ מחויב לקיים והמלוא עשה ויהא עשה מיוחדת וצכהאי גוונא לא שייך ניתק לעשה כמ"ש התוספות בחולין דף פ' ע"ב ד"ה הנה למחוסר זמן שכלתוב נתקי לעשה פירש בקונטרס וכו' ותימה דלא דמי לנותר וגזילה דהתם אחר שצט הלאו צה העשה ותקן מה שצט חלל כי ההוא דהכא לא מלינו וכו' עיי"ש (ומדברי המהריק שהביא צצט התוספות צציי הוי ניתק לעשה ולא הביא מגמרא דפסחים דף ז"ה נראה כדברי המהרש"א שם צדף ל"ה שהוכיח מפירש"י ותוספות שהראשונים לא היתה גירסתם בגמרא דהוי לאו הניתק לעשה. ועיין בפירוש רבינו חננאל שם שכתב צציי הוי לאו שאין צו מעשה. וצדור הוא שגם הרמב"ם (צפ"א מהי חו"מ כ"ג) לא היתה גירסתו בגמרא דלא לקי משום לאו הניתק לעשה רק כפירוש רבינו חננאל משום לאו שאין צו מעשה ולכן פסק הרמב"ם דכשעשה מעשה לוקח בחמץ). וחת ג"כ כוונתו של המהריק מ"ש בסוף דבריו, חלל ודאי דבר פשוט דאין לך השצתה גדולה מזו ומשום הכי אפקי רחמנא בלשון ציי וציי (וע"ס היא וז"ל "בלשון תשציתו") ולא אפקי בלשון שריפה, וא"כ ל"ש כלל חציבה מלוא בשעתה צציונא בזה", ר"ל דאלו אפקי רחמנא בלשון שריפה היתה מלוא מיוחדת כמו מלוא שריפת פרים ושעירים הנשרפין או הקטרת חלבים ואיברים, ואף אם אין לו חמץ מחויב לקנות חמץ ולשרפו בשעתו תחלת שצט דוקא כמו דאמרין גבי הקטר חלבים ואיברים חציבה מלוא בשעתה במנחות דף ע"ב ושאר